

Отримано 22.05.24
Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.068
д.ф.н., проф. Махачашвілі Р.В.

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.068
у Київському столичному університеті
імені Бориса Грінченка
доктору філологічних наук, професору,
завідувачу кафедри германської філології
Факультету романо-германської філології
Русудан МАХАЧАШВІЛІ
ВІДГУК

офіційного опонента **Жуковської Вікторії Вікторівни**, кандидата філологічних наук, професора, професора кафедри міжкультурної комунікації та іншомовної освіти навчально-наукового інституту іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка про дисертаційну роботу Сіваєвої Ольги Сергіївни «**Вербалізація HEALTH в англomовному медійному дискурсивному просторі**», подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія (Київ, 2024).

Актуальність дисертаційного дослідження. Медійний дискурс відіграє ключову роль у формуванні концептуальної картини світу як окремої людини, так і суспільства загалом. Сучасні медіа не лише слугують джерелом інформації про події та процеси в суспільстві та довкіллі, але й забезпечують широкі можливості для активної комунікації між медіа та аудиторією, що, своєю чергою, впливає на формування суспільної думки. Як динамічна та багатогранна система, медійний дискурс залишається в центрі уваги трансдисциплінарних досліджень (Андрієшина, 2019; Гнезділова, 2021; Лютянська, 2014; Омельчук, 2018; Потапенко, 2023; Серажим, 2002).

Дисертаційне дослідження Ольги Сергіївни Сіваєвої «Вербалізація HEALTH в англomовному медійному дискурсивному просторі», виконане на засадах новітніх здобутків лінгводискурсології й медіалінгвістики у поєднанні з останніми напрацюваннями в галузі корпусного мовознавства, є особливо на часі та відповідає сучасним тенденціям української та світової лінгвістичної науки. Вивчення еволюції та специфіки вербалізації поняття HEALTH на шпальтах провідних англomовних видань із застосуванням новітніх корпусних технологій спрямоване на розв'язання одного з нагальних завдань сучасної лінгводискурсології та медіалінгвістики – встановлення ефективних мовних інструментів формування поведінки та світогляду нації щодо суспільно важливих проблем і викликів, зокрема питань відновлення та збереження здоров'я.

Імплементований трансдисциплінарний корпусно-дискурсологічний підхід до вивчення вербалізації поняття HEALTH у британських медіа, безперечно, є своєчасним та вагомим для вітчизняних студій з лінгводискурсології, лінгвопрагматики, медіалінгвістики та корпусної лінгвістики.

Наукова новизна результатів дослідження. Зміст дисертації О.С. Сіваєвої свідчить про новизну проведеного дослідження, яка полягає передовсім у розробленій інтегративній методиці, в якій поєднано аналіз

специфіки вербалізації поняття HEALTH на основі частотного аналізу леми *health*, її дистрибутивного аналізу у підкорпусах текстів окремих газет і часових періодів, а також та лексико-семантичної й лексико-граматичної сполучуваності. Крім того, методика включає корпусно-дискурсивний аналіз семантичної просодії контекстно-корпусних синонімів *pandemic*, *doctor* та *vaccine* із використанням функцій кількісно-статистичного аналізу та візуально-графічної репрезентації корпусних сервісів Sketch Engine та Voyant Tools.

Про новизну роботи також свідчить той факт, що вперше на основі кількісно-статистичних даних, отриманих завдяки корпусному аналізу значного емпіричного матеріалу, було встановлено визначальний вплив типу медійного видання, його суспільно-політичної спрямованості та часової віднесеності на вербалізацію HEALTH в англomовному медійному дискурсі.

Отримані результати безперечно зробили свій внесок у подальшу розробку алгоритмів застосування комп'ютерно-статистичних інструментів корпусної лінгвістики у дослідженні різних типів дискурсів.

Теоретичне і практичне значення результатів дисертації. Як теоретична, так і практична значущість наукової праці є помітними. Результати дослідження можуть бути впроваджені у навчальні курси із дискурсології, медіалінгвістики та корпусної лінгвістики. Крім того, результати дисертації можуть бути інтегровані в освітні програми для навчання англійської мови у вищих навчальних закладах. Використання корпусно-дискурсивного підходу у викладанні сприятиме розвитку у студентів навичок критичного аналізу текстів, розуміння семантичних та прагматичних аспектів мови у контексті медіа. Апробована у розвідці інтегративна корпусно-дискурсивна методика може бути використана для вивчення інших понять у різних дискурсах, сприяючи розширенню можливостей застосування корпусного інструментарію у трансдисциплінарних дослідженнях.

Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Оцінюючи дисертаційне дослідження Ольги Сергіївни Сіваєвої, можна стверджувати, що у ньому успішно сформульовано теоретичні положення, актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет дослідження. Аналіз змісту дисертаційної роботи свідчить про те, що його мета в цілому досягнута й поставлені завдання реалізовані, аргументація є логічною і послідовною. Дослідження виконане на основі сучасних теоретичних підходів та концепцій лінгводискурсології, медіалінгвістики й корпусної лінгвістики. Використана інтегративна методика є адекватною для отримання достовірних результатів й висновків і відповідає поставленим завданням. Результати дослідження достатньо деталізовані та аргументовані. Ступінь обґрунтованості й вірогідності висновків, сформульованих у дисертації, забезпечено великим обсягом емпіричних лінгвістичних даних – сформований корпус англomовного медійного дискурсу, який включає три діахронічні підкорпуси тематичних статей з британської суспільно-політичної преси (газети *The Guardian*, *The Economist* і *The Mirror*), відібраних за три часові періоди (1980-ті, 2000-ті та

2020–2021-й роки) – та використанням адекватних методів дослідження, зокрема методів дискурсивного аналізу, контекстуально-інтерпретаційного аналізу та корпусного аналізу із залученням комп'ютерно-статистичного функціонала сервісів SketchEngine та Voyant Tools.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. У розділах поетапно подано виконання поставлених завдань, які здійснено на високому методологічному рівні. Це є свідченням того, що Ольга Сіваєва опанувала необхідними для рівня доктора філософії компетенціями.

Дисертація виконана відповідно до наукової теми Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка «Розвиток європейських мов і літератур в контексті міжкультурної комунікації» (2016–2021) (реєстраційний номер: 0116U006607) та наукової теми факультету романо-германської філології «Цифрова трансформаційна лінгвістика та міжкультурна комунікація у романо-германських мовах» (2023-2028) (реєстраційний номер: 0123U102796). Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 9 від 29 жовтня 2020 р.) та уточнено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 11 від 27 грудня 2023 р.).

Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях. Здобутки дисертаційної роботи повністю висвітлено у 20 наукових працях за темою дисертації, із яких 19 одноосібних: 7 (з них 1 у співавторстві) статей у виданнях, включених на дату опублікування до Переліку наукових фахових видань України; 13 публікацій, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації. Апробація результатів наукового дослідження здійснювалася на двадцяти наукових і науково-практичних заходах. Усі опубліковані роботи відповідають темі дослідження.

Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу. Структура роботи визначена метою і завданнями дослідження, об'єктом та предметом вивчення, виклад змісту дисертації доволі чіткий та послідовний, структурні розділи роботи логічно взаємопов'язані. Дисертація містить дві анотації (українською та англійською мовами), список опублікованих праць за темою дисертації, вступ, чотири розділи з висновками до кожного з них, загальні висновки й список використаної літератури. Основний текст викладено на 251 сторінці, а повний обсяг роботи – 302 сторінки. Дисертація містить 40 таблиць та 66 рисунків.

У *Вступі* обґрунтовано вибір теми дослідження та окреслено її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, висвітлено методи наукового пошуку, сформульовано наукову новизну, теоретичне значення й практичну цінність одержаних результатів та надано інформацію про апробацію дисертації.

Перший розділ дисертації «Теоретичні засади дослідження HEALTH у медійному дискурсивному просторі» окреслює теоретико-методологічні засади

розвідки. Зокрема у розділі розкрито концептуальні засади дослідження медійного дискурсу у сучасній лінгвістиці. У цій частині дисертації також систематизовано потрактування поняття HEALTH крізь призму інтердисциплінарних досліджень та окреслено сучасні підходи до його аналізу у лінгвістичних розвідках.

У *Розділі 2* «Методологія дослідження HEALTH у медійному дискурсивному просторі» авторка презентує запропоновану у дослідженні інтегративну методику корпусно-дискурсивного аналізу та обґрунтовує кожен з етапів дослідження.

У *Розділі 3* «Корпусне дослідження HEALTH у медійному дискурсі» викладено результати корпусного аналізу особливостей та закономірностей репрезентації поняття HEALTH у дослідницькому корпусі англomовного медійного дискурсу у трьох часових періодах (1980-ті, 2000-ті та 2020-2021-й роки).

Розділ 4 «Репрезентація семантичної просодії HEALTH у медійному дискурсі 2020–2021-х років» присвячений аналізу контекстної семантики лексем PANDEMIC, DOCTOR, VACCINE та встановлення факторів, що обумовлюють набуття ними позитивного/негативного контекстного значення.

Загальні висновки дисертації віддзеркалюють основні результати дослідження, їхній зміст відповідає попередньо викладеному у розділах розвідки.

Дисертаційна праця завершується списком використаних джерел, що відбиває сучасний стан досліджень у царинах вітчизняної та закордонної лінгводискурсології, медіалінгвістики, лінгвопрагматики й корпусної лінгвістики (287 позицій наукової літератури, з яких 197 англійською мовою).

Дотримання академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. З аналізу тексту дисертації офіційним опонентом вбачається дотримання здобувачкою вимог академічної доброчесності в повному обсязі. Дисертаційна робота Ольги Сергіївни Сіваєвої є результатом самостійних досліджень, використані ідеї, результати й тексти інших авторів мають належні покликання на відповідне джерело. Рукопис дисертації пройшов перевірку на наявність плагіату у системі UNICHECK, оригінальність тексту становить 91,12%, програма зафіксувала 8,88% збігів, які не мають ознак плагіату. Порушення принципів академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Підкреслюючи належний рівень виконання дисертації, вважаємо за необхідне зробити деякі критичні коментарі та висловити певні побажання:

1) У дисертації бажано уніфікувати об'єкт дослідження. Наприклад, на ст. 30 роботи зазначено, що «Об'єктом дослідження є лема HEALTH і колокації з HEALTH», але в інших частинах дисертації авторка вказує, що у дослідженні здійснюється «усебічний аналіз концепту HEALTH у медійному дискурсі» (ст. 9), аналізується «вербалізація лема HEALTH» (ст. 26), розширюються «знання про дискурс HEALTH» (ст. 31) та досліджується «поняття HEALTH» (ст. 51, 71, 273);

2) Хотілося б почути обґрунтування дисертанткою вживання у контексті проведеного дослідження таких термінів: *мовні конструкції / лінгвістичні конструкції* (ст. 26, 35, 62); *семантична просодія* (зокрема у контекстах: «*семантична просодія – складна мовна одиниця, яка додає до значення слова додаткові відтінки, емоції та оцінки*» (ст. 104), «*Четвертий етап передбачав застосування семантичної просодії для аналізу оцінного значення*» (ст. 106); *колокація* (*тематична колокація*), *кологат*, *словосполучення*, *N-грама*, *лема* (наприклад, «*колокація – ALTERNATIVE MEDICINE*», «*лема – MEDICAL BREAKTHROUGHS AND CURIOSITIES*» (ст. 211); «*колокація CELEBRITY HEALTH*» (ст. 212) та «*лема CELEBRITY HEALTH*» (ст. 113); «*Ще однією спільною колокацією для дискурсу The Mirror є лема RISING DISEASES (2000-ні) та COVID PANDEMIC (2020–2021)*» (ст. 212); «*словосполучення з pandemic*» (ст. 226));

3) У дисертації вживається поняття «ключові» (н.д., *ключові лексичні одиниці, ключові колокації, найчастотніші ключові колокації*), проте відсутні чітко визначені критерії, які застосовувалися до встановлення/ відбору таких одиниць;

4) У Розділі 3 слід надати детальне пояснення процедури відбору лем та колокацій, які визначаються як «пов'язані» з досліджуваною одиницею HEALTH для аналізу тематичної специфіки аналізованих медіа (див. ст. 118-119; 158-160; 181-182; 185-186; 189-190; 196-197);

5) У Розділі 4 варто аргументувати підстави для аналізу лем PANDEMIC, DOCTOR та VACCINE. До прикладу, на ст. 180, де презентовано візуалізацію контекстуально-корпусних синонімів, що складають тезаурус HEALTH, вказані одиниці не відображаються;

6) Слід звернути увагу на відповідні приклади для ілюстрації вживання аналізованих колокацій. Наприклад, на ст. 222 аналізуються колокації моделі verbs+PANDEMIC, а у текстових прикладах надаються приклади, що ілюструють модель PANDEMIC+verb (див. «... *pandemic had killed ...; with pandemic continuing to cause ...; ... the pandemic has led to ...*); або ж колокації моделі DOCTOR + verb, де аналізована лема є додатком до дієслова, ілюструються прикладом «... *doctors are now worried ...*» (ст. 241);

7) У роботі наявні неточні формулювання (наприклад, «*Конкорданси або лінії конкордації посилаються на всі приклади речень колокації досліджуваного корпусу*» (ст. 100); «*Для здійснюваної в дисертації семантичної класифікації та аналізу було віднайдено закономірності й семантичні кластери у ключових словах*» (ст. 224); «*теми видань не є однозначними*» ст. 248 та ін.), стилістичні огріхи та друкарські помилки (ст. 7, 37, 41, 48, 56, 60, 73, 74, 79, 89, 100, 194, 221).

Зазначимо, що висловлені коментарі та зауваження не є категоричними й не зменшують наукову новизну, теоретичну та практичну значущість отриманих дисертанткою результатів. Окреслені питання лише підкреслюють нагальність дискурсивно-корпусних розвідок для вітчизняних лінгвістичних студій та потреби розробки алгоритмів та методик корпусного аналізу із застосуванням функціонала наявних корпусних сервісів та платформ. Авторка має повне право

захищати свої позиції та переконання під час захисту дисертації.

Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значущістю дисертація О.С. Сіваєвої відповідає спеціальності 035 Філологія, галузь знань 03 Гуманітарні науки. Здобувачкою повністю виконано освітню та наукову складову підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти й накопичено теоретичні знання, уміння, навички та компетентності, достатні для розв'язання комплексних проблем у царині професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, опановано методологію наукової діяльності.

Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

З огляду на вищезазначене є всі підстави зробити висновок, що дисертація «Вербалізація HEALTH в англomовному медійному дискурсивному просторі» є самостійною і завершеною науковою працею, в якій її авторкою, Ольгою Сергіївною Сіваєвою, отримано нові науково обґрунтовані результати, що сприятимуть подальшому становленню вітчизняних корпусно-дискурсивних студій.

Дисертаційна робота відповідає п. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023, а авторка роботи – Сіваєва Ольга Сергіївна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Офіційний опонент:

кандидат філологічних наук, професор,
професор кафедри міжкультурної комунікації
та іншомовної освіти
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Вікторія ЖУКОВСЬКА

Власноручний підпис к. філол. н., проф. Вікторії Вікторівни Жуковської засвідчую:

проректор з наукової та міжнародної роботи
Житомирського державного університету
імені Івана Франка
к.е.н., доцент

Тетяна БОЦЯН